

Consistency and differences in leisure behavior according to the perspective of various sciences¹

Witthaya Yangklang²

Yutthana Chaijukul³

Piyada Sombatwatthana⁴

Received: May 04, 2020

Revised: May 11, 2020

Accepted: Jun 7, 2020

Abstract

In the study of behavioral science found that there are 3 major sciences related to leisure: sociology, anthropology and education. In which each perspective of science has consistency and differences. The meaning of leisure according to the perspective of each science consists of 2 parts. Include the meaning that is the core of the word leisure and the meaning according to the interest from the perspective of that science. This study is a concept gathering from the article, various researches have been summarized to create 3 benefits: 1) Being able to understand the context of leisure according to each science. 2) Can be used as a guideline in determining the definition operating definition of the word leisure in accordance with the context of that science. 3) Able to summarize the meaning in behavioral science. From the study found that leisure in the sociological perspective focusing on social activities which results from social mechanisms. As for the aspect of anthropology perspective focusing on to doing activities that are entertainment, relaxation, have fun according to their own needs. And the educational perspective will focus on the youth in school age is the use of time other than study time for making good bring benefits and self-development in various fields to be relevant to the needs of the curriculum. Therefore, the leisure in behavioral science will have a meaning that covers all 3 science, with both forms and activities with others or doing individual activities which may be in line with society's expectations or just for relaxation or for self-development.

Keywords: leisure, sociology, anthropology, education, behavioral Science

¹ This paper submitted in partial fulfillment of Doctoral Dissertation in Applied Behavioral Science Research, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

² Graduate Student, Doctoral Degree in Applied Behavioral Science Research, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, E-mail: witthaya.yang@gmail.com

³ Assistant Professor at Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

⁴ Assistant Professor at Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

ความสอดคล้อง และความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ตามมุมมองของศาสตร์แขนงต่าง ๆ¹

วิทยา ยางกลาง²

ยุทธนา ไชยจุล³

ปิยดา สมบัติวัฒนา⁴

บทคัดย่อ

ในการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ พบว่ามีศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เวลาว่างที่สำคัญ 3 แขนง ได้แก่ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และศึกษาศาสตร์ ซึ่งมุมมองของแต่ละศาสตร์มีทั้งความสอดคล้อง และความแตกต่างกัน ความหมาย คำว่า การใช้เวลาว่างตามมุมมองของแต่ละศาสตร์ จะประกอบไปด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ความหมายในส่วนที่เป็นแก่น ของคำว่าใช้เวลาว่าง และความหมายตามความสนใจในมุมมองของศาสตร์นั้น ๆ การศึกษาครั้งนี้เป็นการ รวบรวมแนวคิดจากบทความ งานวิจัยต่าง ๆ นำมาสรุป ก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) สามารถเข้าใจบริบท คำว่า การใช้เวลาว่างตามศาสตร์แต่ละแขนง 2) สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดความหมาย นิยาม ปฏิบัติการของคำว่าใช้เวลาว่างให้สอดคล้องตามบริบทของศาสตร์นั้น ๆ 3) สามารถนำมาสรุปความหมาย ในทางพฤติกรรมศาสตร์ จากการศึกษาพบว่า การใช้เวลาว่างในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา มีมุมมองเน้นไปที่การทำ กิจกรรมทางสังคม ซึ่งมีผลมาจากกลไกทางสังคม ส่วนมุมมองทางด้านมานุษยวิทยา มีมุมมองไปที่การทำ กิจกรรมที่เกิดความบันเทิง ผ่อนคลาย สนุกสนาน ตามความต้องการของตนเองเป็นหลัก และมุมมองทางด้าน ศึกษาศาสตร์จะเน้นไปที่เยาวชนในวัยเรียน เป็นการใช้เวลาที่อยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน การใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ และเป็นการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับความต้องการของหลักสูตร ดังนั้นการใช้เวลาว่าง ในทางพฤติกรรมศาสตร์ จะมีความหมายครอบคลุมศาสตร์ทั้ง 3 แขนง โดยมีทั้งรูปแบบทั้งการทำกิจกรรมร่วมกับ ผู้อื่น หรือทำกิจกรรมเฉพาะตัวบุคคล โดยอาจเป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง หรือเพียงเพื่อการผ่อนคลาย หรือเพื่อ เป็นการศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองก็ได้

คำสำคัญ: การใช้เวลาว่าง สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ศึกษาศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อีเมล: witthaya.yang@gmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

มีหลักฐานในทางประวัติศาสตร์พบว่ามนุษย์เรามีการใช้เวลาว่างมานานมากแล้ว โดยในยุคเริ่มแรก พบหลักฐาน เช่น การวาดภาพที่ผนังถ้ำ ส่วนในยุคต่อมา ก็พบหลักฐานการมีเครื่องดนตรี หรือการมีโรงแสดงละคร อุปกรณ์การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินต่างๆ เช่น คอลอสเซียม (Colosseum) (Jinesh, 2018) นั้นย่อมแสดงว่าการใช้เวลาว่างเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นเวลานานแล้ว ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้รูปแบบและลักษณะการใช้ชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการใช้เวลาว่างด้วย ทุกคนมีเวลา 24 ชั่วโมงเท่ากัน แต่หน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกัน ทำให้การใช้เวลาว่างของแต่ละคนแตกต่างกันไปด้วย จากความเชื่อที่ว่าความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้คนเรามีเวลาว่างมากขึ้นเนื่องจากการมีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย จะช่วยให้เราทำงานได้รวดเร็ว และง่ายขึ้น อีเมล โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และวิธีการสื่อสารโทรคมนาคมต่าง ๆ ทำให้คนเราติดต่อสื่อสารกันง่ายกว่าเดิม และมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น Jinesh (2018) แต่ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างบางท่านไม่ได้เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ เช่น Thompson (2016) ได้กล่าวในทำนองตรงข้ามกัน Jinesh (2018) โดยกล่าวว่า เวลาว่างของคนร่ำรวยที่มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ทันสมัย กลับมีเวลาว่างที่น้อยลง เนื่องจากการทำงานที่หนักขึ้น เห็นได้จากหนังสือเก่าแก่เล่มหนึ่ง ในปี ค.ศ.1930 ชื่อเรื่อง "ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจของลูกหลานของเรา" เขียนโดยนักเศรษฐศาสตร์ John Maynard Keynes ได้คาดการณ์ว่าในศตวรรษที่ 21 คนส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการทำงานเพียง 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และอาจเกิดปัญหาจากการมีเวลาว่างมากเกินไปซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในหนังสือ The New York Times ในปี ค.ศ.1957 ซึ่งเขียนโดย Erik Barnouw ได้ทำนายในลักษณะเดียวกันว่า การใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยในการทำงาน จะให้คนเรามีเวลาว่างเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น แต่เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันจะพบว่าคำทำนายเหล่านั้นไม่ได้เป็นจริงเลย โดยจากการสำรวจพบว่า คนอเมริกันที่ร่ำรวยส่วนใหญ่กลับมีเวลาว่างน้อยลง เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่จะเป็นเวลาในการทำงานเพื่อฐานะ และความร่ำรวย นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง ยังพบความขัดแย้งที่สำคัญซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาการใช้เวลาว่าง นั่นคือ การให้ความหมาย และคำจำกัดความของคำว่า การใช้เวลาว่าง โดย Shivers and DeLisle (1997), Lidija (2018) และ Roberts (2013) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ความหมาย คำจำกัดความของการใช้เวลาว่างของผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างแต่ละกลุ่มมีการให้ความหมาย คำจำกัดความที่แตกต่างกัน และมีการโต้แย้งถึงความหมาย คำจำกัดความของการใช้เวลาว่างอย่างมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่น่าศึกษาว่าที่จริงแล้ว ความหมายและคำจำกัดความของการใช้เวลาว่างคืออะไร และทำไมผู้ที่ศึกษาด้านการใช้เวลาว่างจึงให้ความหมายที่มีความแตกต่างกันออกไป จากที่กล่าวมาแล้ว นั่นคือตัวอย่างของปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างซึ่งเกิดขึ้นจริง ดังนั้นพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ยังเป็นเรื่องที่นักการศึกษา นักวิจัย โดยเฉพาะนักพฤติกรรมศาสตร์ ยังคงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและพัฒนาต่อไป

ในทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งจัดว่าเป็นศาสตร์แบบบูรณาการที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วนได้แก่ 1) เป็นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ และ 2) เป็นการศึกษาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งองค์ประกอบของความรู้ในทางพฤติกรรมศาสตร์ สามารถแยกย่อยออกเป็นหลายแขนงวิชา โดยในยุคเริ่มแรกมีศาสตร์ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับ

การแสดงผลของพฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ จิตวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา (Suwanthat, 1994) ต่อมาบริบทของคำว่า พฤติกรรมศาสตร์ ได้มีการขยายขอบเขตองค์ความรู้ ครอบคลุมไปยังหลายสาขาวิชา เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ฯลฯ (Mikhun, 2009) ส่วนการศึกษาพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง จะพบอยู่ในศาสตร์ที่สำคัญ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และด้านศึกษาศาสตร์ (Dustin, 2015) โดยมีตัวอย่างของผู้ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในศาสตร์แขนงต่างๆ ดังนี้ การศึกษาการใช้เวลาว่างที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคมวิทยา เช่น การศึกษาของ Chua (2001), McDonough (2013), Henderson (2017) และ Roberts (2013) การศึกษาการใช้เวลาว่างที่เกี่ยวข้องกับด้านมานุษยวิทยา เช่น Tantimala (2560), Veblen (2003), Lester (2016), Russell (2013) และ Lidija (2018) ส่วนการศึกษาการใช้เวลาว่างที่เกี่ยวข้องกับด้านศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นด้านที่มีการพบมากที่สุดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การศึกษาของ Phatphongphan (2010), Thipboonsab (2010), Thiamphet (2005), Fawcett (2007), Zeijl (2001), Crawford and Godbey (1987), Samdahl and Jekubovich (1993), Omerdic (2015), Previsic (2000), Mlinarevic (2006) และ Odrastanje (2013) ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของมนุษย์ มีความสอดคล้องกับมุมมองของศาสตร์ที่สำคัญ ทั้ง 3 สาขา ย่อมต้องมีการศึกษามุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง เพื่อการกำหนดความหมายและคำนิยามให้สอดคล้องกับ ความสนใจ และบริบทที่ต้องการศึกษาหรือการทำวิจัยตามศาสตร์สาขานั้น ๆ ในบทความนี้ ผู้เขียนจึงได้รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างตามมุมมองของศาสตร์แต่ละแขนง ซึ่งได้แก่ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และด้านศึกษาศาสตร์ โดยมีหัวข้อดังนี้ ความหมายของการใช้เวลาว่างโดยทั่วไป การใช้เวลาว่างในมุมมองของศาสตร์แขนงต่าง ๆ การเปรียบเทียบมุมมองการใช้เวลาว่าง แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ และสรุปซึ่งในท้ายที่สุดจะสามารถนำข้อค้นพบมารวบรวมและบูรณาการ เพื่อกำหนดความหมายของพฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ที่ครอบคลุมในทางพฤติกรรมศาสตร์ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ความหมาย ของการใช้เวลาว่างโดยทั่วไป

คำว่า “การใช้เวลาว่าง” มีผู้ที่กล่าวเกี่ยวกับความหมายของคำ ๆ นี้เอาไว้ เช่น Chaloeputthiphong (2013) กล่าวว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง การประกอบกิจกรรมที่ผู้เลือกมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรม เป็นเวลาที่นอกเหนือจาก เวลาเรียน เวลานอนและเวลาทำงาน ส่วน Chuangmanichot (2011: 42) ก็ได้กล่าวในทำนองเดียวกัน และได้เพิ่มเติมถึงความหมายในส่วนที่ว่า การใช้เวลาว่าง ของบุคคลมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความชอบ ฐานะ เครื่องอำนวยความสะดวกในการใช้เวลาว่าง ความต้องการหลีกเลี่ยงจากการงาน และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการจำแนกลักษณะวิถีชีวิตของบุคคล ส่วน Sukkul (2009: 16) ได้กล่าวเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้วว่า การใช้เวลาว่าง เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา การใช้เวลาว่างที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในการใช้ชีวิต ส่วน Sungsomakul (2014: 8) ก็ได้กล่าวถึงความหมายโดยเพิ่มเติมในแง่ของประโยชน์การใช้เวลาว่างขึ้นมา ในส่วนที่ว่า การใช้เวลาว่างทำให้เกิดสิ่งที่ดีอย่างมีนัยสำคัญกับทางร่างกาย สังคมและอารมณ์ เกิดสุขภาวะที่ดี

ส่วนการศึกษาความหมายการใช้เวลาว่างในต่างประเทศ จะมีความสอดคล้องกับงานในประเทศ เนื่องจากงานในประเทศส่วนใหญ่จะนำแนวคิดมาจากต่างประเทศ เช่น Deci and Ryan (2000) ได้กล่าวว่า การใช้เวลาว่าง เป็นการทำกิจกรรมอย่างเป็นอิสระ มีการแสดงออกให้เห็น เกิดความรู้สึก และอารมณ์ที่ดี คล้ายกับ Kelly (2012) ซึ่งกล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรมที่เลือกโดยอิสระ และทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำกิจกรรม ส่วน Kraus (2001) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การใช้เวลาว่าง เป็นการตัดสินใจทำหรือไม่กระทำ กิจกรรม ในระยะเวลาที่ไม่ได้อยู่ในช่วงเวลาในการทำกิจกรรมที่จำเป็นกิจวัตรประจำวัน หรือเวลาที่ใช้ในการดูแลตนเอง ส่วน Hong & Giannakopoulos (1994) กล่าวในลักษณะที่เน้นความรู้สึก มากกว่าท่านอื่น ๆ โดยกล่าวว่า การใช้เวลาว่าง เป็นการทำกิจกรรมที่เกิดจากความพึงพอใจส่วนบุคคล เป็นกิจกรรมที่ทำให้ความรู้สึกพึงพอใจ เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ดีตามมา และเป็นการทำกิจกรรมนอกเวลาการทำงาน นอกจากนี้ Hurd and Anderson (2010) ยังได้กล่าวในลักษณะองค์ประกอบของ การใช้เวลาว่างซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1. การใช้เวลาว่างจะเกี่ยวข้องกับเวลา (Leisure as time) 2. การใช้เวลาว่างเกี่ยวข้องกับกิจกรรม (Leisure as Activity) และ 3. การใช้เวลาว่างเกี่ยวข้องกับจิตใจ (Leisure as mind)

สรุปได้ว่า ความหมายของคำว่า การใช้เวลาว่าง ในประเทศและต่างประเทศจะมีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกัน ซึ่งคำที่มักพบในการใช้เวลาว่างที่สำคัญ ได้แก่คำว่า การทำกิจกรรมในเวลาที่อยู่นอกเหนือจากเวลาที่จำเป็นต้องทำกิจวัตรต่าง ๆ มีความเป็นอิสระ เป็นกิจกรรมที่ดี เกิดผลดี และมีผลดีต่อจิตใจ ดังนั้นจากที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง การทำกิจกรรมในช่วงเวลานอกเหนือจากช่วงเวลาที่จำเป็น เช่น เวลาเรียน เวลาทำงาน หรือการทำกิจวัตรประจำวัน โดยมีอิสระในการทำกิจกรรม เป็นกิจกรรมในทางที่ดี และตอบสนองความรู้สึกด้านจิตใจ เช่น ความพึงพอใจ ความสุข สนุกสนาน

การใช้เวลาว่างในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา

ศาสตร์ทางสังคมวิทยา (Sociology) ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ.1780 โดยมีรากศัพท์มาจากคำว่า Socius ในภาษาละติน ซึ่งมีความหมายว่า มิตรสหาย (Warwick & Williams, 1980) คำว่า สังคมวิทยา (Sociology) ตามความหมายใน The Blackwell Dictionary of Sociology (2000) ได้กล่าวว่า หมายถึง การศึกษาชีวิตและพฤติกรรมทางสังคม ที่เกี่ยวกับระบบสังคม และศึกษาการดำเนินการทางสังคม การเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ ความสัมพันธ์ทางสังคมกับชีวิตมนุษย์ ซึ่งในประเทศไทย Ghanesuntikun (2013) ได้กล่าวถึงลักษณะของสังคมวิทยาว่าเป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษาสาเหตุของ พฤติกรรมมนุษย์โดยพิจารณาจากสาเหตุและปัจจัยภายนอกเป็นหลัก โดยจะศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม/สังคม เช่น การศึกษา การรวมกลุ่ม การคงอยู่ การล่มสลายของกลุ่ม การจัดระเบียบทางสังคม ศึกษาพฤติกรรมระดับกลุ่ม

จากการศึกษาการใช้เวลาว่างในทางสังคมวิทยา พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างทางสังคมวิทยาของสมาคมสังคมวิทยาระหว่างประเทศ ซึ่งได้เริ่มทำการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังในปี ค.ศ.1960 และมีการร่วมมือกันศึกษาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้มีการบรรจุการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในทางสังคมวิทยาเข้าไปในหลักสูตรระดับมหาวิทยาลัยในอเมริกาเหนือ ในระดับชั้นปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี และ

ตั้งแต่ปี 1970 หลักสูตรนี้ได้เริ่มแพร่กระจายไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และในยุโรป

ส่วนการศึกษามุมมองของการใช้เวลาว่างทางสังคมวิทยาในประเทศไทย ไม่ได้กล่าวถึงมุมมองทางด้านนี้โดยตรง ส่วนใหญ่การให้ความหมายของการใช้เวลาว่างทางสังคมวิทยา จะพบในงานของต่างประเทศ เช่น จากพจนานุกรมทางสังคมวิทยา (Dictionary of Sociology, 1998) ได้กล่าวถึง การใช้เวลาว่างตามมุมมองในทางสังคมวิทยาว่า การใช้เวลาว่าง เป็นการใช้เวลาในช่วงที่ไม่อยู่ในการทำกิจกรรมประจำ เช่น การทำงาน และเป็นการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม บุคคลที่ทำกิจกรรมจะเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Chua (2001) ที่ได้กล่าวถึงการใช้เวลาว่างในมุมมองทางสังคมวิทยาว่า เป็นกิจกรรมที่เกิดจากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน โดยทั่วไปกิจกรรมการใช้เวลาว่างของบุคคลจะทำตามที่ตนเองมีสิทธิ์ในการทำ แต่ต้องอยู่ในแนวทางที่สังคมกำหนด กิจกรรมการใช้เวลาว่างที่ดีควรทำให้บุคคลมีลักษณะเป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับ Khittasangkha (2003) กล่าวถึงการใช้เวลาว่างในทางสังคมวิทยาว่า การทำกิจกรรมควรจะเป็นไปในทางที่ดี มีการปลูกฝังค่านิยม คุณลักษณะที่ดีทางสังคมด้วย นอกจากนี้ McDonough (2013) ยังได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การใช้เวลาว่างในทางสังคมวิทยา เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ที่มองไปยังการแสดงออกของบุคคลในทางที่ดี มีความสร้างสรรค์ เป็นการใช้เวลาในการทำกิจกรรมซึ่งจะส่งผลต่อจิตใจ ความพึงพอใจ และสนองความต้องการของบุคคล โดยการทำกิจกรรมการใช้เวลาว่างจะถูกกำหนดโดยความคาดหวังทางสังคม เป็นสิ่งที่สังคมให้การยอมรับ ส่วน Henderson (2017) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า เวลาว่างในทางของสังคมวิทยา ว่าจะมีความหมายแตกต่างจากการใช้เวลาว่างในศาสตร์สาขาอื่น ในส่วนที่การใช้เวลาว่างทางสังคมวิทยา จะเน้นไปที่เป็นการใช้เวลาที่เป็นอิสระทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม มีการทำกิจกรรมทางสังคม หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เช่น กีฬา ศิลปะ กิจกรรมกลางแจ้ง ดนตรี การเล่น แต่มิติของการใช้เวลาว่างยังคงกล่าวถึงการให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีด้านความรู้สึก ความพึงพอใจ สภาวะจิตใจ หรือประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับ Roberts (2013) ที่ได้กล่าวว่าการใช้เวลาว่างในทางสังคมวิทยาจากยุคเมื่อก่อนมาจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น รูปแบบ อุปกรณ์ที่ใช้ แต่ในทางสังคมวิทยายังคงมองที่การศึกษาการใช้เวลาว่างที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางสังคม การศึกษาความสอดคล้องของการใช้เวลาว่างกับวัฒนธรรม การใช้เวลาว่างที่สอดคล้องกับการบริโภคทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางสังคม ส่วน Woolsey (2001) กล่าวเพิ่มเติมจากท่านอื่นว่า การใช้เวลาว่างในทางสังคมวิทยา มีผลมาจากสิ่งต่างๆ ทางสังคม เช่น การกระทำทางสังคม อุตสาหกรรมการใช้เวลาว่าง การทำงาน และรูปแบบการใช้เวลาว่างของบุคคลนั้นมีผลมาจากวัฒนธรรม รวมทั้งเพศ อายุ และลักษณะทางสังคมอื่น ๆ ของบุคคลนั้น ซึ่งคล้ายกับ Dustin (2015) ที่กล่าวว่า การใช้เวลาว่างในทางสังคมวิทยา มีผลมาจากสังคมและวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคลนั้น

ลักษณะเด่นในมุมมองการใช้เวลาว่างด้านสังคมวิทยา

จากมุมมองของการใช้เวลาว่างด้านสังคมวิทยาสามารถนำมาสรุปลักษณะที่สำคัญ คือ

1. ยังคงความหมายหลักของการใช้เวลาว่าง ซึ่งได้แก่ การทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากช่วงเวลาที่จำเป็น มีความเป็นอิสระ เป็นกิจกรรมในทางที่ดี

2. เน้นความสำคัญไปที่ การทำกิจกรรมร่วมกัน การทำกิจกรรมที่มีผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง การใช้เวลาว่างร่วมกับผู้อื่น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาว่างกับสังคม เป็นการทำกิจกรรมที่เป็นไปตาม วัฒนธรรม กฎเกณฑ์ทางสังคม สิ่งที่สังคมคาดหวัง และให้การยอมรับ

จากที่กล่าวมาแล้ว มุมมองการใช้เวลาว่างทางสังคมวิทยา ยังคงความหมายหลักของการใช้เวลาว่าง และรวมกับมุมมองที่ศาสตร์ทางสังคมวิทยาให้ความสนใจ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง การใช้เวลาทำกิจกรรมในช่วงที่ไม่อยู่ในช่วงเวลาที่จำเป็น มีความเป็นอิสระในการทำกิจกรรม เกิดความรู้สึกพึงพอใจ โดยการทำกิจกรรมนั้นต้องเป็นไปในแนวทางที่สังคมกำหนด เป็นไปตามสังคมคาดหวัง และสังคมให้การยอมรับ เช่น การทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม การเล่นเกม การทำกิจกรรมดนตรี ศิลปะ การทำกิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นร่วมกับผู้อื่น

การใช้เวลาว่างในมุมมองทางด้านมานุษยวิทยา

Turner and Risjord (2007) ได้กล่าวถึงคำว่า มานุษยวิทยา ซึ่งมาจากคำว่า Anthropology ซึ่งหมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษามนุษย์ โดย Malinowski (1922) ได้กล่าวว่า มานุษยวิทยาจะศึกษาแบบแผนทางวัฒนธรรมจากมุมมองของคนในวัฒนธรรมเอง นักมานุษยวิทยาจะไม่สามารถตัดสินวัฒนธรรมของคนอื่นจากแนวคิดอื่น ๆ หรือใช้ความคิดของตัวเองเป็นบรรทัดฐานได้ และในเรื่องเดียวกัน การแสดงออกของคนแต่ละกลุ่มอาจแสดงออกต่างกันได้ตามแบบแผนทางวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นส่วน Inchan (2561) ได้กล่าวว่า มานุษยวิทยา มีความหมายว่า การศึกษา มนุษย์ หรือ วิทยาศาสตร์ว่าด้วยมนุษย์ (the study or science of man) ดังนั้นมานุษยวิทยาจึงเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญด้านความเป็นมนุษย์

Kraus (1994) ได้กล่าวถึงการศึกษาการใช้เวลาว่างทางด้านมานุษยวิทยาในยุคเริ่มแรก ยังไม่มีการศึกษาแบ่งแยกระหว่างการพักผ่อนกับการทำงาน แต่การพักผ่อนจะมีควบคู่กับการทำงาน เช่น หลังจากการล่าสัตว์ การทำการเกษตร การเก็บเกี่ยวผลผลิต และจากการศึกษาของ Chick (2009) พบว่าในยุคต่อมาเริ่มมีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยามากขึ้น โดยพบว่าแนวคิดการใช้เวลาว่างมีความแตกต่างจากแนวคิดเดิมในยุคเริ่มแรกของการศึกษา และพบประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในการใช้เวลาว่างในมุมมองของมานุษยวิทยาที่น่าศึกษาวิจัย ซึ่งการศึกษาด้านนี้มีส่วนช่วยพัฒนาการศึกษาด้านมานุษยวิทยาให้ก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งการศึกษาค่าการใช้เวลาว่างด้านมานุษยวิทยาเริ่มต้นอย่างจริงจังในปี ค.ศ.1881 โดย Edward Burnett Tylor ซึ่งได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางในฐานะเป็นผู้ก่อตั้งศาสตร์ด้านมานุษยวิทยา เขาได้ศึกษาเกี่ยวกับมานุษยวิทยา ในด้านเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง ซึ่งเรียกว่า “ศิลปะแห่งความสุข” โดยมีแง่มุมต่าง ๆ เช่น กวีนิพนธ์ สัมผัสดนตรี เครื่องดนตรี การเต้นรำ ละคร ศิลปะการเล่น และเกมในวัฒนธรรมโบราณ และมีความสอดคล้องกับการใช้ชีวิตตามปกติ ซึ่งเรียกว่า "ศิลปะแห่งการดำรงชีวิต" นอกจากนี้เขายังกล่าวว่าการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยายังต้องผูกพันอยู่กับ ความรู้ ความเชื่อศิลปะ ความสามารถ และนิสัยอื่น ๆ ของมนุษย์ และความรู้เหล่านั้นถูกใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษาค่าการใช้เวลาว่างในด้านมานุษยวิทยาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับความหมายของคำว่า การใช้เวลาว่าง ตามศาสตร์ทางมานุษยวิทยา ในประเทศไทย มีผู้ให้ความหมายเอาไว้ เช่น Tantimala (2017) กล่าวว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง อิสระภาพ 2 อย่างหนึ่ง การเป็นอิสระจาก (Freedom-from) ภาระหน้าที่ที่ถูกกำหนดโดยระเบียบทางสังคม โดยเฉพาะด้านอาชีพการงานและสำนักงาน ซึ่งสำหรับปัจเจกแล้วยังหมายถึงการเป็นอิสระที่จะ (Freedom-to) ทำหรือสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งอิสระที่จะอยู่เหนือหรือพ้นจากข้อกำหนดทางสังคม กิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปเพื่อการผ่อนคลาย ทำให้เพลิดเพลิน หรือขยายความรู้ให้กับตนเอง และเป็นสื่อกลางในการแสดงตัวตนของคน

ส่วนในต่างประเทศพบว่า Chick (2009) ได้กล่าวถึงการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยา ว่าจะมีลักษณะรูปแบบ เป็นไปในแนวทางของการพักผ่อน ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความบันเทิง เป็นสำคัญ และถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชีวิต การแสดงออกในการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยาจะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมน้อยลง บางครั้งมันทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างแนวทางการใช้เวลาว่างกับแนวทางของวัฒนธรรม ส่วน Veblen (2003) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยา ว่าเป็นเวลาที่นอกเหนือจากการทำงานประจำ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ต้องการ และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต โดยกิจกรรมนั้นมิพผลมาจากประเพณีวัฒนธรรม การทำงาน ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับ Boas (1940) ซึ่งกล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นกิจกรรม ที่กระทำในช่วงเวลาที่เป็นอิสระ สามารถบ่งบอกถึงลักษณะของวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ส่วน Lester (2016) กล่าวว่าการใช้เวลาว่างตามความหมายทางมานุษยวิทยา จะเป็นการใช้เวลาว่างที่เน้นด้านสุนทรียภาพของมนุษย์ ความหมายคือการใช้เวลาว่างให้เกิดความสุข เกิดความรู้สึกที่ดี ความบันเทิง ผ่อนคลายทางอารมณ์ของตนเอง ส่วน Russell (2013) ได้กล่าวถึง การใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยาว่า จะเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับการใช้เวลาว่างในด้านความรู้สึก การพักผ่อน ศิลปะ ดนตรี การผ่อนคลาย คล้ายกับ Lidija (2018) ที่ได้กล่าวว่าการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยา เป็นสิ่งหนึ่งที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยเป็นการทำกิจกรรมตามความต้องการของตนเอง โดยพฤติกรรมนั้นจะถูกหล่อหลอมมาจาก การพักผ่อน ความสนุกสนาน กระบวนการสร้างสรรค์ และยังรวมถึงการพักผ่อนแบบการบริโภค และรูปแบบของการใช้เวลาว่างในปัจจุบันจะมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ ค่านิยม ศิลปะ เทคโนโลยี สื่อต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้รับความสนใจที่จะศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Shivers and DeLisle (1997) ที่ได้กำหนดนิยามของการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยาว่ามีลักษณะเป็นเหมือนการพักผ่อน ซึ่งจะแยกมาจากการดำเนินกิจกรรมที่จำเป็น การใช้เวลาว่างไม่ได้สอดคล้องไปกับวัฒนธรรมทั้งหมด การใช้เวลาว่างที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมจะเป็นการใช้เวลาว่างในทางบวก ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นต่อไป

ลักษณะเด่นในมุมมองการใช้เวลาว่างด้านมานุษยวิทยา

จากมุมมองของการใช้เวลาว่างด้านมานุษยวิทยาสามารถนำมาสรุปลักษณะที่สำคัญ คือ

1. มีส่วนของความหมายหลักของคำว่าใช้เวลาว่าง ซึ่งได้แก่ การทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากช่วงเวลาที่เป็น ทำกิจกรรมอย่างอิสระ เกิดผลต่อความรู้สึก

2. กิจกรรมการใช้เวลาว่าง เน้นการให้ความสำคัญกับอารมณ์ ความรู้สึก ความมีอิสระ การพักผ่อน การผ่อนคลาย ความบันเทิง เป็นหลัก

3. ไม่เน้นกฎเกณฑ์ทางสังคม หรือสิ่งที่สังคมกำหนดมากนัก

จากที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า การใช้เวลาว่างตามศาสตร์ทางด้านมานุษยวิทยา ยังคงความหมายหลักของการใช้เวลาว่าง แต่สิ่งที่เพิ่มขึ้นมาคือการเน้นไปที่ความรู้สึกส่วนบุคคล และให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ทางสังคมน้อยลง ดังนั้นการใช้เวลาว่างในทางมานุษยวิทยาจึงหมายถึง การทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากเวลาที่จำเป็น โดยการทำเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตนเอง ซึ่งได้แก่ การเกิดความรู้สึกที่ดี ผ่อนคลาย เกิดความบันเทิง ความสุข โดยบางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามที่สังคมกำหนด หรือคาดหวังก็ได้

การใช้เวลาว่างในมุมมองทางด้านศึกษาศาสตร์

เมื่อประมาณ 50 ปีที่ผ่านมา ในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีการพัฒนาการใช้เวลาว่างด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อย่างมีรูปแบบที่ชัดเจน โดยเริ่มมาจากโรงเรียนในอเมริกา (AAHPER, 1961) เห็นได้จากหนังสือของ Brightbill (1996) ที่เขียนเกี่ยวกับ การศึกษาเพื่อการใช้ชีวิต โดยจัดพิมพ์ครั้งแรกในปี 1966 และแก้ไขและปรับปรุงโดย Mobley (1977) ในปี 1977 ซึ่งใช้เป็นรากฐานทางปรัชญา และเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับนักการศึกษาในด้านการใช้เวลาว่างในประเทศอเมริกามาจนถึงปัจจุบัน ส่วนการใช้เวลาว่างด้านศึกษาศาสตร์ในประเทศไทย จะมีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา เช่นงานวิจัยของ Phatphongphan (2010), Thipboonsab (2010) และ Thiamphet (2005) จะพบว่าส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการใช้เวลาว่างของนักเรียน นักศึกษา ผู้ที่อยู่ในวัยเรียน โดยช่วงของเวลาว่างก็จะเป็นช่วงของเวลาที่อยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน เช่น หลังเลิกเรียน หรือวันหยุด

ส่วนในต่างประเทศ มีผู้กล่าวถึงคำว่า การใช้เวลาว่าง ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับด้านศึกษาศาสตร์เอาไว้หลายท่าน เช่น Fawcett (2007) กล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นการกิจกรรมของนักเรียน โดยทำในช่วงเวลานอกเหนือจากเวลาเรียน เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ หลังจากเลิกเรียน หรือการทำกิจกรรมในเวลาอื่นที่ไม่อยู่ในเวลาเรียน ซึ่งคล้ายกับ Zeijl (2001) ที่กล่าวว่า การใช้เวลาว่าง เป็นการทำกิจกรรมโดยอิสระ ในเวลาหลังเลิกเรียน เช่น การออกไปเล่นข้างนอก กีฬาข้างถนน (Street Sport) เล่นเกมคอมพิวเตอร์ เลี้ยงสัตว์ อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ เล่นดนตรี วาดภาพ ส่วน Crawford and Godbey (1987: 119-121) ได้กล่าวถึงมุมมองการใช้เวลาว่างในทำนองเดียวกัน โดยกล่าวถึงในด้านที่เกี่ยวข้องการทำกิจกรรม หรือเข้าร่วมกิจกรรมหลังเลิกเรียนของเยาวชน เช่น การจัดสโมสรกีฬาของโรงเรียน วงดนตรีหลังเลิกเรียน การเรียนว่ายน้ำ ฯลฯ ส่วน Samdahl and Jekubovich (1993) ได้กล่าวเพิ่มเติมมาในส่วนที่ว่า เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้ ซึ่งอยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่กล่าวถึงการใช้เวลาว่างในด้านศึกษาศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เช่น Omerdic (2015) ได้กล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นการใช้เวลาในการพัฒนาตนเองในเชิงบวก เช่น การมีมนุษยธรรม การขัดเกลาทางสังคม และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ซึ่งทำให้กลายเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษา การเลือกทำกิจกรรมในเวลาว่างมีผลส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลทางการศึกษาของพวกเขา การใช้เวลาว่างที่ดีจะส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในโรงเรียนมากขึ้น และโรงเรียนจะมีผลต่อ

การจัดระเบียบและการวางแผนในการใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับ Previsic (2000) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การใช้เวลาว่างเป็นสิ่งสำคัญของการศึกษา อบรม พัฒนาตนเอง ของเด็กและเยาวชน และ Mlinarevic (2006) ได้กล่าวว่า การใช้เวลาว่างเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษา การให้ความรู้ด้านเวลาว่างเป็นการดำเนินการในการนำเนื้อหาที่หลากหลายที่เข้าสู่พื้นที่อิสระในชีวิตของเขา การเลือกกิจกรรมการใช้เวลาว่างเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งมีผลมาจากอิทธิพลของการศึกษาที่แตกต่างกัน และกิจกรรมการใช้เวลาว่างอาจมีผลต่อความก้าวหน้าในชีวิตของเขา ส่วน Odrastanje (2013) ได้กล่าวเพิ่มเติมในด้านการใช้เวลาว่างทางด้านศึกษาศาสตร์ว่า ในช่วงเวลาการเติบโต เยาวชนควรได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง และใช้ประโยชน์จากเวลาว่างตามความสนใจของตนเอง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาตนเอง โดยครอบครัวและโรงเรียน มีบทบาทสำคัญที่ช่วยในการจัดการส่งเสริม ชี้นำ การใช้เวลาว่างในทางบวก เพื่อให้เขาเติบโตไปสู่สังคมที่ดีในอนาคต

ลักษณะเด่นของมุมมองการใช้เวลาว่างด้านศึกษาศาสตร์

จากมุมมองของการใช้เวลาว่างด้านศึกษาศาสตร์สามารถนำมาสรุปลักษณะที่สำคัญ คือ

1. ยังคงความหมายของการใช้เวลาว่าง คือมีการทำกิจกรรมโดยอิสระ เกิดความรู้สึกที่ดี
2. มีความแตกต่างจากศาสตร์สาขาอื่น คือ เวลาที่ทำกิจกรรมจะมองไปที่เวลาที่อยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน เช่น หลังเลิกเรียน
3. การใช้เวลาว่างส่วนใหญ่หมายถึงการใช้เวลาว่างของเด็ก และเยาวชนในวัยเรียน
5. มีความเชื่อมโยงกับจุดเน้นในทางการเรียน หรือหลักสูตร
4. เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาความรู้ ร่างกาย อารมณ์ การมีมนุษยธรรม การขัดเกลาทางสังคม และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เขาสามารถเติบโตขึ้นไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคม

การใช้เวลาว่างทางการศึกษาจะยังคงความหมายหลักของการใช้เวลาว่าง ซึ่งได้แก่ การทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน เป็นการกระทำโดยอิสระ เกิดผลในทางที่ดี ส่วนสิ่งที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากความหมายหลักได้แก่ เป็นการใช้เวลาว่างของกลุ่มคนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและเยาวชน โดยเป็นการทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน ดังนั้น ความหมายการใช้เวลาว่าง ทางด้านศึกษาศาสตร์จึงหมายถึง การทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน เช่น หลังเลิกเรียน อาจเป็นกิจกรรมที่บุคคลผู้นั้นทำเอง หรือ ว่าทางโรงเรียนจัดให้ก็ได้ เป็นการกระทำโดยอิสระ โดยกิจกรรมนั้นมุ่งให้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เกิดการขัดเกลา หรือเกิดผลลัพธ์ทางบวกกับผู้นั้น และทำให้เขาเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต สอดคล้องกับความมุ่งหมายและความต้องการของหลักสูตร เช่น กิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นกีฬา ออกกำลังกาย การเล่นเกม การเลี้ยงสัตว์ อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ เล่นดนตรี วาดภาพ การทำกิจกรรมเพื่อสังคม

การเปรียบเทียบมุมมองการใช้เวลาว่าง

จากการศึกษามุมมองของการใช้เวลาว่างใน 3 สาขาวิชาตามองค์ประกอบในทาง พฤติกรรมศาสตร์ พบว่า การใช้เวลาว่างทางสังคมวิทยา จะมีมุมมองเน้นไปที่การใช้เวลาว่างที่เป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับทางสังคม มีผลมาจากกลไกต่าง ๆ ทางสังคม ส่วนการใช้เวลาว่างในมุมมองทางด้านมานุษยวิทยา จะมีมุมมองไปที่การทำกิจกรรมที่เกิดความบันเทิง รู้สึกที่ดี ผ่อนคลาย สนุกสนาน ตามความต้องการของตนเองเป็นหลัก ส่วนมุมมองทางด้านศึกษาศาสตร์จะมองไปที่เยาวชนในวัยเรียน เป็นการใช้เวลาที่อยู่นอกเหนือจากการเรียน เน้นการใช้เวลาว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับความต้องการของหลักสูตร

แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์

การใช้เวลาว่าง (Leisure) ในมุมมองของศาสตร์ในทางพฤติกรรมศาสตร์ มีความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันไปบ้างตามมุมมองของศาสตร์นั้น ๆ ซึ่งในการนำไปใช้ สามารถเกิดประโยชน์กับผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า หรือทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง 3 ข้อ ดังนี้ 1) สามารถเข้าใจบริบทคำว่า การใช้เวลาว่าง ว่าสามารถกำหนดความหมาย หรือนิยาม ที่มีความสอดคล้องและแตกต่างกันได้ โดยความหมาย หรือนิยาม ที่มีความสอดคล้องกัน เนื่องมาจากความหมายหลักของคำว่า การใช้เวลาว่าง และมีความความแตกต่างกันเนื่องมาจากมุมมองตามบริบทของศาสตร์นั้น ๆ 2) ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า หรือทำการวิจัย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดความหมาย คำนิยาม นิยามปฏิบัติการ ให้มีความสอดคล้องกับการใช้เวลาว่างตามบริบทที่ต้องการศึกษาในศาสตร์ ทั้ง 3 แขนง และ 3) สามารถนำไปกำหนดนิยามคำว่า พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ในทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์บูรณาการทั้ง 3 แขนง ให้มีความถูกต้อง ครอบคลุม และเหมาะสม

สรุป

จากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่ามุมมองการใช้เวลาว่างในศาสตร์ทั้ง 3 แขนง ตามองค์ประกอบในทางพฤติกรรมศาสตร์พบว่าความหมายของคำว่า การใช้เวลาว่างสามารถกำหนดได้ดังนี้ ผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหรือทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างที่มีบริบทในด้านสังคมวิทยาสามารถกำหนดความหมายได้ในลักษณะว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง การทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากช่วงเวลาที่เป็น มีความเป็นอิสระในการทำกิจกรรม เกิดความรู้สึกรื่นเริงพอใจ โดยการทำกิจกรรมนั้นต้องเป็นไปในแนวทางที่สังคมกำหนด เป็นไปตามสังคมคาดหวัง และสังคมให้การยอมรับ ส่วนผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหรือทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างที่มีบริบทในด้านมานุษยวิทยาสามารถกำหนดความหมายได้ในลักษณะที่ว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง การทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากช่วงเวลาที่เป็น โดยการทำให้เกิดความรู้สึกที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตนเอง ซึ่งได้แก่ การเกิดความรู้สึกที่ดี ผ่อนคลาย เกิดความบันเทิง ความสุข โดยบางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามที่สังคมกำหนดหรือคาดหวัง และผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหรือทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างที่มีบริบทในด้านศึกษาศาสตร์สามารถกำหนดความหมายได้ในลักษณะที่ว่า การใช้เวลาว่าง หมายถึง การทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากเวลาเรียน เช่น หลังเลิกเรียน อาจเป็นกิจกรรมที่บุคคลผู้นั้นทำเองหรือว่าทางโรงเรียนจัดให้ก็ได้ เป็นการกระทำโดยอิสระ โดยกิจกรรมนั้นควรมุ่งให้เกิด

การพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เกิดการขัดเกลา หรือเกิดผลลัพธ์ทางบวกกับผู้นั้น และทำให้เขาเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต สอดคล้องกับความมุ่งหมายและความต้องการของหลักสูตร

จากความหมายตามมุมมองที่กล่าวมาแล้ว สามารถนำไปใช้ในการกำหนดความหมาย นิยามปฏิบัติการ คำว่าพฤติกรรมการใช้เวลาว่างเพื่อใช้ในการศึกษาหรือทำการวิจัยในทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์บูรณาการที่ครอบคลุมศาสตร์ทั้ง 3 แขนง โดยสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง หมายถึง การที่บุคคลทำกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือจากช่วงเวลาที่เป็น เป็นการทำกิจกรรมอย่างอิสระ เกิดความรู้สึกพึงพอใจ โดยการทำกิจกรรมอาจทำร่วมกับผู้อื่นหรือทำเพียงลำพังก็ได้ การทำกิจกรรมอาจทำเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เช่น ความบันเทิง ผ่อนคลาย สุข หรืออาจมุ่งเน้นให้เกิดการขัดเกลา เกิดผลลัพธ์ทางบวก เกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งการทำกิจกรรมการใช้เวลาว่างอาจเป็นกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่ผู้คนในสังคมยังคงต้องการกิจกรรมในแนวทางที่สังคมกำหนด สังคมคาดหวัง และให้การยอมรับมากกว่ากิจกรรมที่ไม่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- Boas, F. (1940). *Race, language and culture*. New York: The Macmillan Company.
- Byrne, Tina, et al. (2006). *Free-time and leisure needs of young people living in disadvantaged communities*. Dublin: Children's Research Centre, Trinity College. Dublin & Combat Poverty Agency.
- Chaloemphuthiphong, S. (2013). *khwāmtoṅgkākkitkamkānchāiwēlāwānglækhunnaphāpchiwīt khōṅgphūsūng‘āyunaichomromphūsūng‘āyukrunghēpmahānakhōṅ*. [Activity needs, leisure time and quality of life of Elderly in the Bangkok Elderly Club]. Bangkok: Kasetsart University.
- Chick, Garry. (2009). *Leisure and culture*. Leisure Sciences An Interdisciplinary Journal. 20, : Issues for an anthropology of leisure.
- Chua, Steven. (2001). *The Sociology of Leisure: An Examination of the Relationship Between Perceived Experience and Leisure Participation*. Doctoral thesis, University of Surrey.
- Chuangmaneechote, T. (2011). *Withīchīwitkānchāiwēlāwāngkhōṅgbuklākōṅnaimahāwitthayāīlāi kasētsāt*. [Way of life and leisure time usage of personnel at Kasetsart University]. Bangkok: Kasetsart University.
- Crawford, Duane. W., & Godbey, Geoffrey. (1987). *A hierarchical model of leisure constraints*. Published online: 13 Jul 2009. Download citation. <https://doi.org/10.1080/01490409109513147>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). *The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior*. Psychological Inquiry, 11, 227-268.

- Fawcett, Lillian M. (2007). *School's Out: Adolescent Leisure Time Activities, Influences and Consequences*. Faculty of Computing, Health and Science, Edith Cowan University. Australia.
- Freysinger, V. J. (1995). *The dialectics of leisure and development for women and men in midlife: An interpretive study*. *Journal of Leisure Research*, 27, 61-84.
- Garlitz D. B. (2015). *Barthes' Influence in the Social and Behavioral Sciences*. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. University of Central Florida. Orlando. USA.
- Ghanesuntikun, N. (2013). khwāmrū būangton kīeokap sangkhomwitthayā. *Journal of Behavioral Science*, 19(1) January 2013 Srinakharinwirot University. Bangkok.
- Henderson. (2017). *Leisure and Active Lifestyles: Research Reflections Leisure Sciences*. Leisure Sciences website.
- Hong, S. M., & Giannakopoulos, E. (1994). The relationship of satisfaction with life to personality characteristics. *Journal of J Psychol*, 128(5), 547-58.
- Hutchinson, S. L. (2012). *Leisure as a Resource for Successful Aging by Older Adults with Chronic Health Conditions*. The International Journal of Aging and Human Development First Published April 11, 2012.
- Inchan, D. (2018). Mānusayawitthayā Phatthanā-kān. [Developmental anthropology – Interim]. Bangkok: Sirindhorn Anthropology Center.
- Jinesh, S. (2018). The prediction that people living in 21st century will have more free time because of the improvements in technology has come true. Copyright © 2005-2019 TestPrep Communities by testbig.com, All rights reserved.
- Kelly, R. J. (2012). *Leisure*. Sagamore Pub. Llc; 4th Revised edition. USA.
- Kelly, J., & Freysinger, V. (2000) *21st century leisure: Current issues*. Allyn & Bacon, Boston.
- Ken, R. (2013). *Sociology of leisure*. University of Liverpool, UK.
- Khittasangka, M. et al. (2003). withī chīwit wairun Thai læ rabīap sangkhom: A Case Study of Phitsanulok Province" And Chiang Mai Province. Teen Lifestyle by Aaro Wold.mht. Retrieved on 27 March 2018.
- Kraus, R. (2001), *Recreation and Leisure in Modern Society*. 6th edn, Jones & Bartlett, Sudbury, MA.
- Lidija, Vujačić . (2018). *Národopisná revue (Journal of Ethnology)* 2018. Anthropology of everyday life and a phenomenon of leisure. P.87 – 93.

- Mannell, R. C., & Kleiber, D. A. (1997). *A Social Psychology of Leisure*. Venture Publishing. Inc.
- Mikhun, K. (2009). *Theknikkānwichāithāngchitphruttkamsā*. office of learning research national research council. Bangkok.
- Mlinarevic, V. (2006). *Leisure time as a predictor of students' behaviour disorder*, Phd disertation, Zagreb, Sveuciliste u Zagrebu.
- Omerdic, N. (2015). *Leisure time of primary school students as an important factor of education and personal development*. Educational Faculty; University in Travnik. Bosnia and Herzegovina.
- Pesavento, C., & Ashton, C. (2011). *Leisure Education In the Schools*. A Position Paper of the American Association for Physical Activity and Recreation (AAPAR). California AAHPERD Convention March 29 – April 2, 2011.
- Phatphongphan, K. (2010). *Patchāithīsōngphontō, kānchāiwēlāthī moṣomkhōṅgnakriān chūāngchanthīSāmRōngriānsāhitMahāwitthayaīairāmkhāmhæng*. [Factors affecting the appropriate use of time for students in the 3rd level of the Demonstration School Ramkhamhaeng University]. Bangkok: Kasetsart University.
- Previsic, V. (2000). *Leisure time between pedagogical theory and educational practice*, Napredak 141(4)
- Russell, R. (2013). *Pastimes: The context of contemporary Leisure (5th ed.)*. Dubuque, IA: Brown & Benchmark.
- Samdahl, D. M. & Jekubovich, Nancy. J. (1993). A Critique of Leisure Constraints: Comparative Analyses and Understandings. *Journal of Leisure Research* 1997, 29(4), 430-452.
- Shivers, J. S., & deLisle, L. J. (1997). *The story of leisure: Context, concepts. and current controversy*. Champaign, IL: Human Kinetics Publishers.
- Sukkul, B. (2009). *Kānchāiwēlāwāngkhōṅwairuntōṅtonthīmīphruttkamkāōrāo*. [The use of leisure of early adolescents with aggressive behavior]. Bangkok: Kasetsart University.
- Sungsomsakul, A. (2014). *Rupbāepkānkhaorōwōmakānchāiwēlāwāngkhōṅsprachāchonnai chāngwatnaiphāktawan, ōkchīāngnūā*. [Participation patterns, leisure usage of people in provinces in the region North east]. Bangkok: Kasetsart University.
- Suwanthat, C. (1994). *nāōkhilakthāngphruttkamsā: Tritdī Kānwichai lækānprayukchai*. Warasan Phuettikammasat: (1) 17-21. Bangkok: Srinakharinwirot University.

- Tantimala, C. (2017). Kānsāṅ'atlaḅkhōṅṅtalātnatphāināimahāwittḅhayālaikhōṅṅratkḅhēt Krungthēpmahānakhōṅ. [Establishing the identity of the flea market within the state university Bangkok]. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Thiamphet, P. (2005). Kānsuksākānchāiwēlāwāṅṅkhōṅṅnakriānchanmatthayomsuksātōṅton naisathānsuksākhanphūnthān Khēttrūātrāṅchakānthī Sām. [A study of leisure usage of lower secondary school students in Basic school Government Inspection Area 3]. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Thipboonsab, J. (2010). Kānpriāpḅthiāplāewikhroḅkhwāmsamphanrūpbāepkānchāiwēlāwāṅṅ khōṅṅnaksuksāwittḅhayālainānāchāt mahāwittḅhayālaimahidon. [Comparison and analysis of relationships between leisure patterns of international college students Mahidol University] Bangkok : Silpakorn University.
- Turner & Risjord. (2007). *Philosophy of anthropology and sociology. Leisure Sciences*. Leisure. Sciences website.
- Tylor, E. B. (1881). *Anthropology an introduction to the study of man and civilization*. London: Macmillan and Co..
- Veblen, T. (1899). *The theory of the leisure class*. M.: Progress. (in Russian). An Economic Study of Institutions. New York, Reprinted The Pennsylvania State University.
- Warwick, D., & Williams J. (1980). History and the Sociology of Education. *British Journal of Sociology of Education*, 1(3).
- Woolsey, B. (2001). *Sociology of Leisure*. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. University of Central Florida. Orlando. USA.
- Zeijl, E., et al. (2001). 5 Young Adolescents' Leisure Patterns André Thibault. *Society and Leisure*, 24, 379-402.